

843

843

1

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

C.J. Strömqvist.

Carl Johan Hjalmar Strömqvist, f.d. lantbrukare, Als-

heda, född i Kibbe, Alsheda, den 1 december 1860.

Strömqvist arbetade i unga år vid Kibbe (numera Ädel-
fors) bruk. Var senare arrendator på olika gårdar.

Strömqvist är en begåvad, för skilda spörsmål intres-
serad samt synnerligen beläst man.

Gift. Har en son och två döttrar. Sonen är präst.

(31 sid)

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Fiskaren, som lämnade en gåva och fick fiskelycka
i ersättning. (Sägen).

Det var en som var ute och metade. Då kom det en gubbe
till honom och bad honom om något visst föremål. -- Meddelaren
mindes inte vilket.--

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Om jag får det, så ska jag häkta på smetknabbar åt
dig", sade gubben.

Fiskaren uppfyllde hans begäran. När han sen kastade
ut metet, fick han ål efter ål.

Anmärkning. Smetknabbar eller smetfällöknabbar, träd-
grenar från en smetfälla, svedjeland.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Skede kyrkklocka.(Sägen.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När Skede kyrkklocka skulle gjutas var inte gelbgjutaren hemma, när metallen skulle slås i formen. Då tog gesällen och skul-
le gjuta den. Då kom två fruar och kastade sina guldringar i massan.

När den sen fått hem klockan till Skede och provringade den, var det så vacker klang i den, så gesällen fick beröm, att han var förmer än mästaren.

Sen träffade mästaren honom utanför Skede by. Då slog han ihjäl honom.

Sedan fick klockan en annan klang.

" En ung gesäll har mist sitt liv för mej, för mej!"
klagade den .

På den plats där gesällen mördades, kastades sedan ris-
grenar och dylikt.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Bortbytingen, som blev upptäckt. (Sägen.) LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det hände på ett ställe att ett barn blev bort-
bytt. Hustrun förstod vad som skett. Så en dag eldade hon i bak-
ugnen och sen tog hon ett antal ägg och ställde in dem i ugnen.

När ungen fick se detta, sade han: "Jag har levat
medan sju ekeskogar vuxit upp och sju ruttnat med, men aldrig
har jag sett så många grytor förr."

Då sade hustrun: "Är du så gammal, då är det inte
för snart, att det blir slut med dig", och så tog hon ungen och
skulle kasta in honom i ugnen. Då kom trollpackan med det rätta bar-
net.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Lemnhults socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jätten. som kastade en sten mot Lemnhults kyrka.

När Lemnhults kyrka ^(Sägen.) skulle byggas, så ville den al-

drig bli färdig. Vad som byggdes upp om dagen, revs ned om natten.

Men när den äntligen blev färdig, var det en jätte,
som blev rasande.

Han ställde sig på Gerekulla backe, och så slungade
han en sten mot kyrkan, så att den ena gaveln gick ut.

De fick sedan bygga en trögavel i stället.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Näcken ville locka barnen att rida. (Sägen.)

Det var några barn och lekte på en äng vid ett vattendrag. Då kom det upp någon ur vattnet, troligen i skepnad av en häst.

Han sade till barnen: "Kliv opp på min rygg."

De större barnen placerade sig på ryggen.

Men det var en liten som inte trakte opp.

"Jag näcker inte, jag näcker inte", sade han.

Då skakade "hästen" av sig barnen som satt på hans rygg. Han förstod, att barnen hade reda på, att han var näcken. Det var ju meningen att han skulle dränka dem allihop.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukare C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Skogsrå. (Sägen.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det var en tjänstflicka, som var ute i skogen och plockade bär. Hon såg då ett fint fruntimmer, som stod på ett berg; hon var rödklädd och hade vita strumpor, och när hon vände sig om, såg flickan, att hon var ihålig i ryggen.

Flickan som hette Anna och sedermera blev gift med grovarbetaren Rydén i Tälläng, Alsheda, var vid tiden ifråga i tjänst hos meddelaren.

Sm. Östra härad.

843
Meddelare Gottfrid Wagnér.

70 10

Alsheda socken.

Upptecknare Lantbrukaren C.J.Ström-
qvist, Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spott, som bot mot revormar.

Revormar botades om en man spottade på en kvinna och
en kvinna på en man.

Exempel.

När meddelaren var omkring nitton år hade han
revormar. Han kom då in till en gunna, som hette Sara. Hon fick
se revormarna, spottade på dem tre gånger och sade "tvy".

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När korna äro modstulna.

I Möcklarp bodde en gumma, som hette Petter-Vänna.

Hennes ko blev modstulen. Öronen slankade ner.

Då skar hon henne i rumpan så att det kom blod. Så

tog hon en brödboll och doppade i blodet, och så stoppade hon den
i kon.

Och så gav hon kon dessutom en källefrö.

Källefrö. groda.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Åskeld.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Åskeld kan inte släckas utan med kvinnomjölk.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

När mjölken skulle bäras över rinnande vatten.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När någon skulle bära ett kärl med mjölk över rinnan-
de vatten, skulle kärlet först föras över elden tre gånger.

När meddelaren en gång i barndomen var hos sin mor-
mor i Adelfors och hämtade mjölk, såg han henne förfara på
detta sätt.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Tattarna.

Om det kom in en tattarkäring i ett hem,
skulle de, när hon gick därifrån, kasta eld eller spotta efter
henne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

843

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

15

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagner.

Alsheda socken.

Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

15

Jätteflickan, som tog bonden och oxarna i förklädet.

(Sägen.)

Det var en bonde, som gick och plöjde. Då kom en

jätteflicka till honom. Hon tog bonden och oxarna i sitt förkläde,

och när hon kom hem, sade hon: " Jag har hittat ett lustigt kryp."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

När härveln började gå. (Sägen.)

Det var en gumma, som hette Anna-Greta på skogen,

även kallad Mutta.

En kväll, när hon satt i sin stuga, började härveln

gå.

"I Guds namn, vad har det kommit åt härveln!" sade

hon.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnår.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Knekten, som fastnade i skorstenspipan. (Sägen.)

Det var en knekt, som hette Falk och bodde i Ger-
munderyd.

En gång när han kom hem, var hustrun borta och dör-
ren låst. Då skulle han krypa ned genom skorstenspipan, men han
var för tjock och fastnade.

När hustrun kom hem, hörde hon honom skrika.

Hon frågade då: "Var är du, lille vän?"

"I pipan, din rackarkäring", skrek Falk.

Detta blev sedan liksom ett ordstäv i bygden.

UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Åskvigg hindrar eldens spridning. (Sägen.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

För att förhindra att elden spred sig dit man inte ville, skulle man dra en åskvigg kring det område, till vilket man ville begränsa elden.

Exempel. Det var en bonde, som hette Per Annesen (Andersson) i Högakull, Alsheda socken, som skulle bränna en fälla i skogen. När fällan var färdig att brännas, tog han en åskvigg och band i ett snöre och drog den kring fällan. -- 1840-50-talet.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J. Strömqvist.

Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Knekten, som lurade Finlandskäringen. (Sägen.)

När knektarna härifrån var åt Finland och slogs, så var det en knekt, som blev bekant med en finsk käring, och hon tyckte om honom och gav honom mat och underhöll honom.

När kriget var slut och knektarna skulle fara hem, ville hon ha tre hår av honom. Han visste att hon kunde trolla, och han beklagade sig för en annan knekt. Då sade denne: "Ta' opp tre hår utav de här hyr'a och ge henne." -- De förde rå hudar med sig. --

När de kom ut på sjön, då reste sig den huden, som han tagit håren av och flög iväg åt Finland.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér,

Meddelare Lantbrukaren C.J. Strömqvist,
Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tomten, som stannade kvarnen toasmässonatten.

(Sägen.)
En toasmässonatt, när en mjölnare -- det var meddela-

rens morfars far -- var sysselsatt med att mala, stannade kvarnen.

Då gick han ner i kvarnhuste och skulle se, vad det var.

Då fick han se en liten tomte, som satt i kuggagraven
och nystade med händerna, och hjulet stod stilla.

Då sade mjölnaren till honom: "Förut har du malet som en
bra karl, men i natt har du malet som en skiter."

Sen gingo kvarnarna.

Anmärkning. Kvarnhuset, hjulhuset, kvarnens undervåning.

Kuggagraven, platsen för ett av de stora kvarnhjulen.

Sm. Östra härad . Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist.

Alsheda.

Käringen, som ropade efter sanket och fick ett saltskott.

(Sågen.)

Det var en käring, som gick ut på lagårskyngan och sarsade opp kjolen och dansade och skrek: " Så långt som detta rop höres, skall allt sanket vara mitt."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Då var det någon som gav henne ett saltskott och sa':

"Så långt som detta känns , är det ditt."

Meddelaren hade hört ovanstående av snickaren Gustav Sparv i Möcklarp. Alsheda.

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken.

Meddelare C.J.Strömqvist, Alsheda.

Prästen, som band tjuvarna. (Sägen.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det var en präst, de skulle stjäla en väv ifrån. Men det gick inte. De fick stå där, tills prästen kom ut.

Meddelaren hade hört detta av sin morfar .

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tjärbrännaren, som skållade trollpackan. (Sågen.)

Det var en tjärbrännare, som var i skogen och
brände tjära. Då kom det till honom en fin dam och ville hjälpa
honom tillrätta med det där, det fick hon göra.

Så frågade hon, vad han hette. Då sade han, att
han hette Själv.

Men så blev hon för närgången, och då förstod han,
vad det var för en.

Då tog han en skopa av den rinnande tjäran och
dängde i ändan på henne.

Då sprang hon och skrek: "Själv brände mig,
själv brände mig."

Då kom hennes man och sade: "Själv göra och själv
ha."

"Själv göra och själv hasa trollbackan, när kä-
ringen blev bränd", blev sen liksom ett ordstäv.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Hults socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tomteflickan. som gav fåren hö. (Sägen.)

En gång, när en hustru satt i ladugården och mjölkade, kom en flicka och hade litet hö i förklädet. Hon gick till fårale'en (dörren eller grinden till fårkätten) och öppnade den och gav fåren höet.

Hustrun trodde, att det var hennes egen flicka.

" Du får inte ge fåren något hö, vi ha så ont om det ", sade hon.

" Det har du inte med att göra, för det har jag tagit i prästens stubbafälla", svarade flickan.

Detta hände i slutet av 1700-talet. Hustrun ifråga var meddelarens mormors mor. Hon trodde, att det var en tomteflicka. Prästens stubbafälla låg omkring en halv mil från gården, där hustrun bodde. Meddelarens mormor hade berättat detta.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

Bergfrun i Ädelfors guldgruva. (Sägen.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det hände en gång på 1700-talet att bergfru kom

till en gruvarbetare och bad honom bryta lite ugnsofsris. Då skulle han få en kaka bröd av henne, sade hon.

Han gjorde som hon bett honom och han fick bröd.

4000 3750 3500 3250 3000 2750 2500 2250 2000 1750 1500 1250 1000 750 500

En annan gång kom bergfrun till en gruvare och

sade till honom, att han inte fick gå hennes sängastock för

nära, för då skulle det gå honom illa. "Du må veta", sade hon.

"att jag har den ena armen här och den andra i Torpa klintar,men
tröjan har jag i England."

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

UNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Näcken.)Sägen.)

Det har funnits folk, som hört näcken spela vid

Nöta bro (Ädelfors åbro).

Näckens polska var tolv repriser. De som kunde spe

la alla tolv repriserna, kunde spela så, att bord och bänkar dansade. Det var få som kunde lära sig mer än elva repriser. Om någon började spela på tolvte reprisen och de då tog fiolen ifrån honom, så spelade han lika bra på armen, och han stannade inte att spela, förrän de slog till honom, så att näsa och mun stod i blod.

Att binda näcken.

Man kastade en sten rakt opp i luften över vattnet.

Om vattnet, när stenen sjönk ned däri, inte sprutade opp, utan
stilla flöt samman, då band man näcken.

Den som kastade stenen sade: "Nu ska jag binda
näcken."

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist,
Alsheda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rågubben. (Sägen.)

Om en lantmätare inte hade satt skälstenarna, där de skulle vara, så gick han, sen han var död, om nätterna och mätte med sått rep och sade: "Här är rätt och här är orätt."

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken.

Meddelare Lantbrukaren C.J. Ström-
qvist, Alsheda.

30

Krypesten. (Sägen.)

På Möcklarps ägor, just vid gränsen mellan Als-

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

heda och Nye socknar ligger en sten, som kallas Krypesten. Den ligger på en berghäll och så placerad att en person kan krypa under densamma.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Lantbrukaren C.J.Strömqvist, Alsheda.

Gastkramning. (Sägen.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En gång var meddelaren inne hos skomakaren Träff.

i Repperda, Alsheda. Det var vinter och kallt. När han kom ut, frös han. Då gick han in igen. Då sade Träff: "Det är gastkramning. Tag av hår och sved det och släpp mellan skjortan och kroppen."